

**Výstavy pro návštěvníky se zrakovým
znevýhodněním pořádané Muzeem Těšínska p. o.**

Mgr. Ilona Pavelková

- Muzeum Těšínska, p. o. začalo od roku 2008 zařazovat do své programové nabídky výstavy určené handicapovaným návštěvníkům
- výstavy jsou určeny široké veřejnosti
- **část výstavy** je připravena tak, aby byla vhodná pro zrakově postižené návštěvníky
- výstavy jsou pořádány v prostorách s bezbariérovým přístupem
- po obsahové a vizuální stránce jsou přizpůsobeny potřebám a nárokům návštěvníků se zdravotním handicapem
- důraz je kladen na spoluobčany se zrakovým postižením

- k výstavám vydáváme pozvánku a leták – pozvánka je opatřena dotiskem v Braillově písmu – avizuje typ výstavy
- úvodní text, popř. několik hlavních textů je přepsáno do Braillova písma a rovněž nahráno na zvukový nosič, tímto je návštěvníkovi představeno téma výstavy
- v prostoru je vyčleněno dotykové stanoviště. Jedná se o prostorný stůl, na kterém jsou v určité vzdálenosti vystaveny exponáty určené k dotýkání.
- samotné exponáty jsou ještě znatelně odděleny, aby bylo zřejmé, kde je prostor určený pro jeden exponát
- u předmětu je krátký popis v Braillově písmu a delší text, který je nahrán na zvukový nosič (tzv. čtečku informací, pomůcka pro nevidomé)
- návštěvníkovi je poskytnut doprovod a výklad průvodkyní výstavní síně

- **ne vždy se mohou poskytnout pro hmatovou část výstavy původní sbírkové předměty, jsou v tomto případě preferovány exponáty, které nejsou součástí sbírkového fondu. Jedná se o přírodniny, repliky, předměty speciálně vyrobené pro téma výstavy**
- **u mých autorských výstav zaměření na materiál, jeho zpracování a dekorování – toto je prezentováno na dotykových stolech**
- **komentář je vždy ještě pro tyto exponáty zvlášť připraven, ale koresponduje s texty pro vidomé**
- **dotyková stanoviště jsou připravena tak aby k nim byl bezproblémový přístup i pro vozíčkáře**

Pilotním projektem, určeným nejen široké veřejnosti, ale rovněž handicapovaným návštěvníkům, který zahájil cyklus takovýchto výstav, byla výstava s názvem **Černobílý svět** (autor scénáře: Mgr. Kateřina Stenclá; Výstavní síň Karviná, 2008 a Výstavní síň Musaion 2009). Cílem bylo prohloubit sociální povědomí o problematice handicapovaných, ukázat možnosti jejich uplatnění a tak přispět k jejich plnému zapojení se do všech stránek života ve společnosti a odstranění případných bariér mezi handicapovanými a nehandicapovanými spoluobčany.

Následovaly výstavy se sportovní tematikou **Sport v našem životě** (autor scénáře: PhDr. Radim Jež a PhDr. Jan Al Saheb PhD.; Výstavní síň Karviná, 2010) a **Rychleji! Výše! Silněji!** (Památník životické tragédie, 2010). Obě výstavy byly zaměřeny sportovní život v regionu s důrazem na jeho význam pro tělesný i duševní rozvoj a regeneraci organismu. Byly prezentovány regionální sportovní kluby, zmíněny i podmínky k provozování sportu v minulých letech, představení slavní sportovci – rodáci. V rámci výstavy byly představeny i možnosti uplatnění se handicapovaných v nejrůznějších odvětvích sportu. Výstava byla přizpůsobena handicapovaným návštěvníkům a opatřena dotykovým stanovištěm se sportovními pomůckami a vybavením pro sportovce.

Dotkni se přírody

Přírodovědná výstava s názvem ***Dotkni se přírody*** (autor scénáře RNDr. Miroslav Skarka; Výstavní síň Karviná, **2011**) představila vybrané aspekty z oblasti živé a neživé přírody a umožnila mnohé skutečnosti poznat z trochu jiného úhlu pohledu. Kladla hlavní důraz na to, aby se návštěvník mohl s konkrétními zvláštnostmi seznámit pomocí smyslů – hmatu, čichu a sluchu.

Byla rozdělena do tří hlavních celků. První část výstavy byla věnována ukázkám zkamenělin, hornin a kamenů. Na jejich vzorcích bylo možno zjistit jejich různorodou strukturu povrchu. Další celek věnovaný rostlinám obsahoval stanoviště s aromatickými bylinami a kořením. Cílem bylo seznámit s jednotlivými vůněmi a využitím rostlin. Stanoviště s ukázkami třiceti druhů dřevin mělo zdůraznit rozmanitost dřevin a jejich kůry. Další stanoviště bylo zaměřeno na listy a plody. Třetí část výstavy byla věnována živočichům, kteří byli prezentováni dermoplastickými preparáty a částmi těl – paroží, rohy, srst apod. většina exponátů byla vystavena na dotykových stolech.

Na interaktivních stanovištích si mohli návštěvníci porovnat hmotnosti jednotlivých živočichů a otestovat nabyté znalosti z výstavy. Výstava svým pojetím představila zvláštnosti přírody, které si možná již v dnešní době nejsme schopni uvědomit.

Dotkni se přírody

**Sekce rostliny
bylinky – čichové vjemy**

**Sekce rostliny
kůra stromů – hmatový vjem**

Dotkni se přírody

Sekce živočichové

Sekce živočichové

Kámen kolem nás

Umělecko-historická výstava ***Kámen kolem nás*** (autor scénáře Mgr. Ilona Pavelková; Výstavní síň Musaion, **2012**) představila jednotlivé druhy kamene, které byly a jsou užívané v kamenické produkci hlavně v rámci České republiky – pískovce, žuly, ruly, opuku, křemence, břidlice a mramory.

Byly prezentovány zajímavosti z poznatků o horninách určených pro kamenickou výrobu, jejich těžbě, kamenických produktech a sochařském přístupu k materiálu.

Vystaveny byly: archeologické artefakty, drobné užitkové předměty z lidového prostředí (brousky, žernovy, valchy, závaží), předměty užitého umění (mramorové desky, vázy, psací soupravy), fragmenty stavebních prvků, kamenné kříže, epitafy, náhrobky, pomníky, památníky, sochy. Současná sochařská tvorba byla zastoupena výběrem z díla ak. sochaře Miroslava Machaly.

Kámen kolem nás

Úvodní panel s textem a tiráží – přepis do Braillova písma a nahrání na čtečky zvukových etiket. Text je přepsán z důvodu mechanického poškození na fólii.

Kámen kolem nás

Celkový pohled do výstavy

Kámen kolem nás

Záběr na dotykový stůl. Byl zakomponován do výstavy tak, že v návaznosti na geologickou mapu si mohli vidomí vyzkoušet rozdíly mezi jednotlivými druhy kamene těženého pro kamenickou výrobu v rámci České republiky. Pro nevidomé byl připraven jiný komentář k jednotlivým horninám.

Kámen kolem nás

Detail interaktivního stanoviště. Zastoupeny byly: pazourek, slezská žula, supíkovický mramor, lipovský mramor, godulský (těšínský) pískovec a břidlice jako ukázky surového a opracovaného kamene a jednoduchých kamenických výrobků. Informace byly přepsány do Braillova písma a na zvukovém záznamu (čtečky zvukových etiket).

Pozor, křehké!

Výstava s názvem ***Pozor, křehké!*** (autor scénáře: Mgr. Ilona Pavelková; Technické muzeum Petřvald, **2013**) seznámila s materiálem, jakým je sklo. Přiblížila tradici výroby v rámci naší republiky a jeho využití v hmotné kultuře všedního dne.

Výstava byla rozdělena do tří hlavních celků, které představily užitkové a umělecké sklo, obalové a osvětlovací sklo.

Součástí výstavy bylo dotykové stanoviště, kde se mohl návštěvník hmatem seznámit se základním názvoslovím sklářských výrobků užitkového skla a zjistit rozdíly mezi jednotlivými druhy opracování skla (foukané a lisované sklo, techniky broušení, řezání, pískování aj.).

Stanoviště bylo opatřeno popisky v Braillově písmu a informace k jednotlivým předmětům byly nahrány na zvukové nosiče (čtečky informací). Předměty určené pro dotýkání vytvořili studenti Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské ve Valašském Meziříčí.

Pozor, křehké!

Úvodní text k výstavě v Braillovu písmu a na nosičích zvuku (čtečky zvukových etiket).

Pozor, křehké!

Pohledy do výstavy

Pozor, křehké!

Předměty určené pro dotýkání vytvořili studenti Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské ve Valašském Meziříčí

Pozor, křehké!

Detail dotykového stolu.

I na současné produkci je možné zřetelně návštěvníkovi přiblížit zpracování skla, jeho úpravy a dekorování.

Váza zdobená pískováním,
Práce studentů Střední
uměleckoprůmyslové školy
sklářské ve Valašském Meziříčí

Pozor, křehké!

„Katalog“ s plastickými obrázky představil názvosloví základních tvarů sklářských výrobků.

Pozor, křehké!

- K výstavě byl rovněž připraven kalendář na rok 2014, který představil sklo ze sbírek Muzea Těšínska. Součástí kalendáře bylo tištěné kalendárium v Braillově písmu.
- Cílem takto připraveného kalendáře bylo přiblížit vidomým občanům situaci nevidomých. Nevidomým posloužila tiskovina jako kalendář.

Naše Klára ve dne šije, v noci párá

V roce 2014 byla připravena výstava s názvem ***Naše Klára ve dne šije, v noci párá*** (autor scénáře: Mgr. Ilona Pavelková; Výstavní síň Český Těšín, **2014**). Výstava byla věnována textilním materiálům a ručním pracím, které patřily v minulosti k nezbytným dovednostem hospodyněk.

Byly představeny ukázky šití, vyšívání, pletení, háčkování a paličkování, jež se nám zachovaly do dnešních dnů z 19. a 20. století. Výstavu doplnil také výběr šicích, vyšívacích a pletacích strojů pro domácnost i zakázkovou výrobu. Část výstavy byla zaměřena na vzorníky a návody pro ruční práce. Většina sbírek byla prezentována z fondu textilu a šicích strojů Muzea Těšínska.

Na dotykovém stanovišti měl návštěvník možnost poznat jednotlivé materiály textilií, druhy stehů (ručních i strojových) a techniky ručních prací. Stanoviště bylo opatřeno čtečkami zvukových etiket a popisky v Braillově písmu.

Naše Klára ve dne šije, v noci párá

Úvodní panel

Pohled do výstavy

Naše Klára ve dne šije, v noci párá

Instalace výstavy

Detail z instalace

Naše Klára ve dne šije, v noci párá

Záběr na interaktivní stůl, vzorník jednotlivých materiálů, vzorníky ručních a strojových stehů.

Naše Klára ve dne šije, v noci párá

Pro stůl byly připraveny ukázky jednotlivých textilních technik na vzornících – vyšívání, háčkování, pletení, drhání, krajka.

Tajemství hlíny

Další z výstav, určených rovněž návštěvníkům se zrakovým znevýhodněním je výstava z roku 2015 s názvem **Tajemství hlíny** (autor scénáře: Mgr. Ilona Pavelková; Výstavní síň Musaion, Havířov, **2015**).

Výstava představila hlínu jako nejstarší materiál pro výrobu keramických nádob a užitkových předmětů. Seznámila s etapami výroby keramiky, výrobními postupy a možnostmi jejího užití – pravěká, středověká a lidová. Zaměřila se také na regionální výrobní centra. Výstavu rovněž doplnila tvorba současných výrobců keramiky.

Dotykové stanoviště představilo hlínu k výrobě keramických výrobků, repliky archeologických nálezů jako produkty nejstarší keramické výroby a byl prezentován postup výroby džbánu točeného na hrnčířském kruhu a jednotlivé kroky jeho výroby – hliněná hrouda, kachlice, formování výrobku, nevypálený polotovar, džbánek po prvním vypálení, glazura na produktu, druhé vypálení výrobku. Součástí dotykového stanoviště jsou i kartony s plastickými tvary nádob, které seznamují se základním tvarovým názvoslovím keramiky.

Výstava Tajemství hlíny byla připravena tak, aby se dala zapůjčit dalším muzeím. V roce 2016 bude prezentována v muzeích Moravskoslezského kraje – Muzeu Beskyd, Muzeu Novojičínska a Muzeu v Bruntále.

Tajemství hlíny

Úvodní panel

Pohled do výstavy

Tajemství hlíny

Tajemství hlíny

Detail na archeologické nálezy keramika, kultura popelnicových polí. Dle originálů byly vytvořeny repliky na hmatový stůl.

Tajemství hlíny

Hmatový stůl, první část je věnována hlíně jako materiálu – neostřená a ostřená. Dále pak výrobě keramiky pravěké, slovanské a středověké. Druhá část je zaměřena na výrobní postup výrobku – džbánku na hrnčířském kruhu. Stůl uzavírá katalog s terminologií keramických výrobků.

Tajemství hlíny

Detail na interaktivní stůl – popisky jsou zafóliovány, popiska v Brailu je vyražena na fólii, opět je k dispozici i čtečka zvukových etiket s rozšířenou informací.

Tajemství hlíny

Interaktivní stůl - vysvětlujeme techniku výroby z válečků a plátů, hlazení. Zdobení výrobků. Výrobu středověké hračky i výrobu kachle.

Tajemství hlíny

Interaktivní stůl - celkový postup výroby džbánu od hroudy, kachlice, vytočení, vytvoření hubičky, profilace dna, přidělání ucha, vypálení, glazování uvnitř a vně.

Je zde patrný rozdíl mezi nevypáleným a vypáleným předmětem.

Tajemství hlíny

Doprovodná akce k výstavě
s keramičkou Ivonou Janštovou.
Klienti sociálního centra Santé Havířov

- Autoři výstav spolupracovali při realizaci výstav s pracovníky Technického muzea v Brně - oddělení tyflopédických informací a Tyflo Centry v Karviné a Ostravě.
- Muzeum Těšínska hodlá v projektech tohoto typu v budoucnu nadále pokračovat. Jsou svým pojetím vhodné pro handicapované návštěvníky, ale zároveň mají působit i na vidomé návštěvníky aby si uvědomili a pochopili situaci spoluobčanů se zdravotním postižením ve společnosti. Mají přimět k zamyšlení, jakým způsobem můžeme svůj postoj vůči nim zlepšit.
- Výstavy a expozice přístupné zrakově i jinak postiženým osobám by se měly stále více stávat přirozenou součástí společenského života. Kromě rozšíření kulturního povědomí se mohou stát i tyto výstavy vhodným doplňkem zdravotní rehabilitace.
- Projekty těchto výstav byly realizovány za finanční podpory Moravskoslezského kraje. Muzeum Těšínska je příspěvkovou organizací zřizovanou Moravskoslezským krajem.

Děkuji Vám za pozornost